

Ključni pravni trendovi u zaštiti prava LGBT osoba u Europskoj Uniji 2008.-2010.

Članak 21. koji potpada pod poglavlje „Ravnopravnost“ Povelje o temeljnim pravima Europske Unije zabranjuje diskriminaciju na osnovi spolne orijentacije.

Pozadina

Europski Parlament zatražio je 2007. od Agencije Europske Unije za temeljna prava (FRA) da provede istraživanje o diskriminaciji lezbijki, gej, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba. FRA je 2008. objavila svoju prvu komparativnu pravnu analizu o homofobiji, transfobiji i diskriminaciji na temelju spolne orijentacije i rodnog identiteta u Europskoj Uniji. U ovom sažetom prikazu navedeni su ključni pravni trendovi koji proizlaze iz ažurirane pravne analize koju je FRA provela 2010.

Izvrješće o društvenom položaju LGBT osoba u Europskoj Uniji objavljeno je 2009. i više takvog istraživanja predviđa se za 2011. i 2012.

Ključni trendovi

Ključni pravni trendovi koji su se dogodili u razdoblju 2008.-2010. ilustrirani su pomoću dva grafička prikaza na drugoj strani: slika 1. prikazuje razliku između pozitivnih i negativnih trendova, dotičući ključna pitanja, dok slika 2. prikazuje pravni okvir za zaštitu prava LGBT osoba u državama članicama Europske Unije. No, mnoge države članice Unije nisu od 2008. poduzele nove zakonodavne mjere za zaštitu LGBT prava.

Napomena: Ovaj pregled se ne odnosi na situacije u kojima nije primijećen nikakav razvoj ili aktivnosti u pravnom sustavu. Stoga, na njega se treba gledati samo kao na prikaz trendova vezano uz promjene koje su stvarno primijećene u razmatranom razdoblju.

Trend 1: Najveći broj pozitivnih inicijativa u području ravnopravnog postupanja u zakonima vezanim uz slobodu kretanja i spajanje obitelji

Definicija „člana obitelji“ u zakonodavstvu kojim se prenosi pravo Unije vezano uz slobodu kretanja ili spajanje obitelji proširena je, ili se očekuje da će biti proširena u sedam država članica Unije – Austriji, Francuskoj, Mađarskoj, Irskoj, Luksemburgu, Portugalu i Španjolskoj. No, u tri države

članice – Bugarskoj, Estoniji i Rumunjskoj – pojavio se negativan trend, te se istospolni brakovi i partnerstva ugovorena u inozemstvu smatraju izričito nevažecima, što istospolnim supružnicima i partnerima otežava spajanje. Ovi trendovi naglašavaju konfliktne pristupe vezano uz slobodu kretanja i spajanje obitelji istospolnih parova.

Trend 2: Značajan broj pozitivnih inicijativa u zakonu o azilu

Pojavio se pozitivan trend vezano uz priznavanje lezbijki, gej i biseksualnih (LGB) osoba kao „posebne društvene skupine“: Uz pet dodatnih država članica Unije – Finsku, Latviju, Poljsku, Portugal i Španjolsku – ukupan broj država članica Unije koje izričito pružaju zaštitu LGB žrtvama progona iznosi 22.

Pravno ažuriranje također otkriva negativnu praksu u ovom području, to jest korištenje „falometrijskog testiranja“ u Češkoj Republici kao metode procjene vjerodostojnosti osobe koja tvrdi da je gej muškarac.

Trend 3: Mješavina pozitivnih i negativnih razvoja vezano uz slobodu okupljanja

Dok je primijećen napredak u Bugarskoj, Poljskoj i Rumunjskoj, pravo na organiziranje povorki ponosa i dalje se osporava u Latviji i Litvi.

Trend 4: Umjereno proširenje pravne zaštite od diskriminacije na osnovi spolne orijentacije i rodnog identiteta

U ovom području otkriven je niz pozitivnih razvoja, koje se može sažeti kako slijedi. Postoji pozitivan razvoj vezan uz proširenje anti-diskriminacijskog zakonodavstva koje pokriva diskriminaciju na temelju spolne orijentacije i van zaposlenja u Češkoj Republici i Ujedinjenoj Kraljevini. U svezi s priznavanjem rodnog identiteta kao autonomne osnove za diskriminaciju ili kao vrste „spolne“ diskriminacije, primijećene su pozitivne promjene u Češkoj Republici, Švedskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu.

Naposljetku, tijela za ravnopravnost u dvije države članice – Danskoj i Estoniji – proširila su svoj mandat kako bi se bavili pitanjem diskriminaciju na osnovi spolnog opredjeljenja.

Trend 5: Minimalno povećanje u zaštiti protiv zlostavljanja i nasilja (govora mržnje i zločina iz mržnje)

Trenutačno ne postoji instrument Europske Unije koji bi se bavio izražavanjem i zločinima motiviranim predrasudama prema LGBT osobama. Dok na nacionalnoj razini napredak ostaje izrazito spor i nejednak u ovom području, pojavile su se pozitivne inicijative u Litvi, Sloveniji i Ujedinjenoj Kraljevini.

Trend 6: Nazadovanje vezano uz slobodu izražavanja

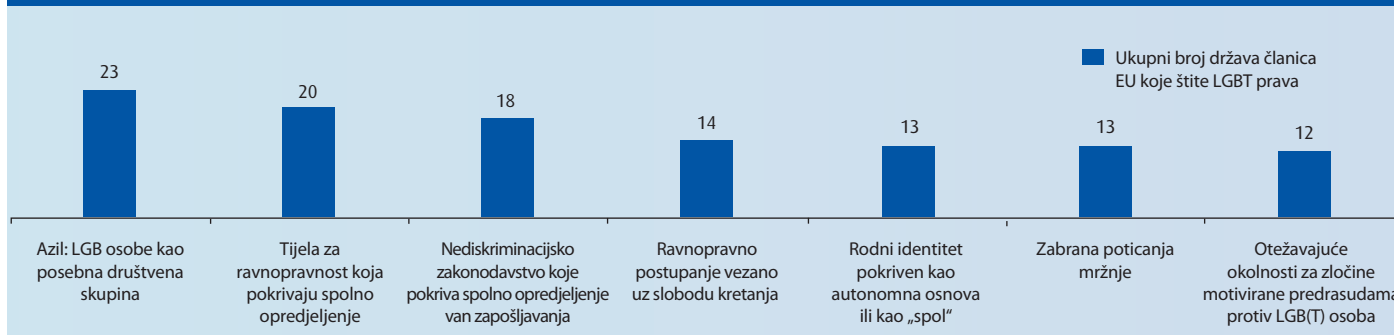
Litva se čini usamljenom u svojoj zabrani širenja materijala za kojeg se može reći da „promiče“ homoseksualnost. Suprotno tome, niz država članica Unije – Estonija, Francuska, Njemačka, Nizozemska, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina – odabralo je aktivno promicati javno prihvaćanje LGBT osoba.

Slika 1: Područja na koja je pravni razvoj imao najviše utjecaja, 2008. – 2010.

Slika 1. pokazuje da je područje na koje najviše utječu i pozitivne i negativne pravne promjene ravnopravno postupanje prema istospolnim partnerima u slobodi kretanja i spajanju obitelji. Druga područja na koje najviše utječu pozitivne pravne promjene vezana su uz azil i slobodu okupljanja, koje također karakteriziraju negativne prakse, i pojašnjenje zaštite za transrodne osobe pod zakonima protiv diskriminacije. Pozitivni trendovi identificirani su u proširivanju zakona protiv diskriminacije izvan područja zapošljavanja, mandata tijela za ravnopravnost i kaznenog zakona. Jedan negativni trend vezan je uz slobodu izražavanja.

Slika 2: Prava LGBT osoba u državama članicama Europske Unije: pravna situacija u ključnim područjima, 2010.

Slika 2. pokazuje miješanu i nejednaku sliku u zaštiti LGBT prava, koja postoji i diljem razmatranih ključnih područja i diljem Europske Unije. Slika također pokazuje (od najviše prema najnižoj vrijednosti) u kojem su području LGBT prava najzaštićenija u državama članicama Europske Unije (isključujući zapošljavanje, gdje sve države članice Europske Unije predviđaju pravnu zaštitu s obzirom na Direktivu Vijeća 2000/78/EZ).

Daljnji podaci:

Komparativna pravna analiza FRA *Homofobija, transfobija i diskriminacija na osnovi spolne orijentacije opredjeljenja i rodnog identiteta – ažurirana verzija 2010.* dostupna je na internetu na: fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm

Pregled aktivnosti FRA u području LGBT prava dostupan je na internetskoj stranici FRA na: fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/lgbt-rights_en.htm